

Perszeverációs tünetnek vehető, hogy a nevelési rendszert még ma is csak élő fához tudja hasonlítani, ahogy ezt a századfordulón tették.

»Nevelés-fá«-jának gyökere a családi nevelés; törzse olyan nevelési intézmény, amelynek három, 4—4 osztályból álló és egymásra épülő tagozata van; az egyes tagozatok felső osztályából nyúlnak ki a szakképzés oldalágai, az egésznek koronáját pedig a felső és legfelsőbb képzés szolgáltatja.

1937 óta összes illetékes tényezőink következetesen mellőzik az »elemi« szó használatát, mint amely épen nevelési szempontból indokolatlanul lett a népiskola jelzője. 1940:XX. t.-c.-ünk is »a nyolcosztályos népiskoláról« szól. Ezzel szemben szerzünk, — valószínűleg a »Grundschule«-ra gondolva, — a népiskola alsó négy osztályát »elemi iskola« néven szerepelteti. Ebből kerülnek a tanulók »egy négyosztályos, úgynevezett népiskolába«, vagy pedig »az egyetlen, egységes középiskola-típus« négy alsó osztályában folytatják tanulmányaikat. A népiskolai nevelést a levontképzés (leányképzés) egészíti ki, szerves folytatója a katonai szolgálat, valamint az iskolán kívüli népművelés. Ezekben látja a nemzetnevelés elsőrendű közvetlen eszközeit.

A gimnázium alsó tagozata — latin nélkül — előkészítő lenne egyfelől a felső tagozatra, másfelől a szakképző iskolákra. Utóbbiak azonban csak altiszti fokozatú szakképzést nyújtanának. A meglevő középfokú szakoktatási intézményeket pedig »akadémiák«-ká fejlesztené.

A nevelés legtöbb kérdését csak internátussal látja megoldhatóak.

Érdekes, hogy ép abban az évben, amikor hazánkban elkészült az első tanulóotthoni (internátusi) rendtartás az összes középiskolákra kiterjedő egyetemes nézőpontok tekintetbevételével, akad szerző, aki szerint »ideális« az lenne, ha minden gimnáziumi növendék bentlakhatnék az internátusban«. A dolgozat 21—28., 32., 42. és 46. lapjain angol és amerikai ihletőt is túlszárnyalva sürgeti a tanulóotthoni nevelést. Főiskolai és egyetemi fokon, ép az internátus felhasználásával, egyidejűleg a tartalékos tisztképzést is megoldhatónak véli.

Igaz az, hogy sok társadalmi nehézségnek, sok bajnak a forrása az egyetemi és főiskolai ifjúság tervszerű nevelésének hiánya. Szép az a megállapítása, hogy a nevelő a legnagyobb emberi értékek fejlesztő munkása.

Kár, hogy bizonyos modorosságok (pl. az előszónak könyomatos aláírása is) zavarják, egyes homályosan fogalmazott mondatok és különösen a hihetetlenül hibás interpunkció megnehezítik a füzet olvasását.

Váradí József.

Dániel Anna: Angyalok. (Brunsvik Teréz élete.) Budapest, 1940., 133 lap.

Biczó András rajzaival.

Régi panaszunk a leánynevelés terén, hogy nélkülözzük a magyar női eszményképeket megörökítő, forrásmunkák alapján készült, kellemes modorban megírt munkákat. A jó ifjúsági, történeti regénynek feltételei a komoly forrástanulmány, a gördülékeny, szép nyelv és az ifjúság lelkének ismerete. E három kelléket egyesíti magában Dániel Annának gróf Brunsvik

vik Terézről, a magyar kiseddóvás megalapítójáról szóló könyve. A tárgy szerencsés megválasztása következtében kutató munkát már nem kellett végeznie, mert rendelkezésére állottak gróf Brunsvik Teréz Naplói és Emlékiratai, amelyek feldolgozása dr. Czeke Marianne, H. dr. Révész Margit és dr. Petrich Béla éveken át tartott munkájának eredményei. A nagy anyagból szerencsés kézzel válogatta ki azt, ami az ifjúságot leginkább érdekli és neveli. Nem egyszerű életrajz, több annál, családtörténet, korrajz és lélekrajz. Az olvasó megismeri belőle a Braunschweighból a keresztes hadjárat idején hazánkba betelepedett Brunsvik család történetét. Atéli Brunsvik Terézrel 1775—1861-ig hat uralkodó korát. Különösen megkapó II. József rajza. A Német Római Szent Birodalom' császáranak nevezik, nálunk csak »Kalapos király«, de bíborpalástja a legszörnyűbb magány, elhagyatottság, egyedülvalóság nyomorúságát takarja.

Brunsvik Teréz lelki fejlődése tanulságos a fiatal leánynak, érdekes a pszichologusnak. Jellemének egyik tényezője az átöröklés. A nagypapa és apa pedagógiai érzéke fokozottan lép fel a kis Terézben. Alakítólag hat lelkére két kiváló férfiú barátsága: Pestalozzié és Beethovené. Pestalozzi hatására szociális érzéke fejlődik és forrása lesz a gyermekmentést szolgáló »Angyalkert«-nek, az első magyar kiseddóvónak. Beethoven barátsága és akaratereje szívós kitartását növeli és erőt ad neki az, előítéletek leküzdésére, a tervei elé tornyosuló akadályok legyőzésére.

Fejlődésének harmadik tényezője az önnevelés. Magánszorgalomból tanul meg angolul. Fejlődése ellenőrzésére naplót vezet. Csak ily céltudatos önneveléssel lesz végül maga a »cselekvő jószág«. Mintaképpül szolgálhat korunk leányainak, akiktől szintén önzetlenséget, önfeláldozó, cselekvő jószágot, másokért való élni tudást vár a jövő.

A valóság és költészet művészi kapcsolata e könyv. Megérdemelné, hogy felvettessék a leányközépiskolák, kiseddóvóképzők és tanítónőképzők ifjúsági olvasmányainak jegyzékébe.

A címkép Biczó András rajza, megtévesztően hasonlít Barabás Miklósnak Brunsvik Teréz képéhez, csak ifjabb korban ábrázolja. A könyvben levő rajzok nagyon bájosak, de 15—19 éves leányok számára a valóságot visszaadó képek, így a Brunsvik család tagjait ábrázoló, a »Halhatatlan kedves«-ként ismert kép, a martonvásári és korompai kastély, Beethoven, Pestalozzi arcképei, az első »Angyalkert« épületének, emléktáblájának, a Brunsvik-mauzoleumnak képe többet jelentett volna.

Jelítainé Lajos Mária.

Bély Miklós: A gimnáziumi testnevelés multja. Budapest, 1940., 8-r., 257 l.

A Bély névnek a magyar testkultúra, történetében arany a csengése. Bély Mihály, mint tornatanár, szakfelügyelő és művezető egy emberöltőnél hosszabb időn át szolgálta testnevelésünk ügyét és méltán tekinthető egyik apostolának. Érdemes munkát végzett tollával is, de még értékesebb volt gyűjtő-buzgalma, amellyel felkutatta és szinte hiánytalanul egybehordta a magyar testnevelési irodalom alkotásait, aztán a külföldi szakmunkák javát